

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

EN VÅGSKÅL AV SAMHÄLLET OCH LÄROPLANEN

En kvalitativ studie om religionskunskapsundervisning i årskurs F-3

REBECCA BOLIN OCH JOHANNA GRANLUND

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Självständigt arbete – grundlärare F-3
Grundnivå, 15 hp.

Handledare: Linda Jonsson
Examinator: Olle Tivenius
Vårterminen

2021

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Akademien för utbildning
kultur och kommunikation

SJÄLVSTÄNDIGT ARBETE

OAU245 15 hp

Vårtermin 2021

SAMMANFATTNING

Rebecca Bolin och Johanna Granlund

En vågskål av samhället och läroplanen

En kvalitativ studie om religionskunskapsundervisning i årskurs F-3

A Scale of society and the curriculum

A qualitative study of religious education teaching in year F-3

2021 Antal sidor: 15

Kort sammanfattning av syfte, metod, resultat och slutsatser

Detta arbete syftar till att undersöka hur fyra F-3 lärare realiserar kursplanens centrala innehåll i religionskunskapsundervisning och vilka svårigheter och möjligheter lärare upplever med att undervisa i ämnet. Med hjälp av en kvalitativ metod har lärare intervjuats och ett resultat presenterats. I resultatet framkommer det att religionskunskapsundervisning ökar elevernas förståelse för varandra. Dock kan svårigheter uppstå i extremfall gällande föräldrar och vårdnadshavares åsikt om huruvida religion ska undervisas eller inte. Trots att lärare upplever svårigheter med att undervisa i religion, går det ofta att vända dessa till något positivt, vilket anges i vår slutsats.

Nyckelord: Icke-konfessionell, läroplan, läroplansteori, formulering, transformering, realisering

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemområde, syfte och forskningsfrågor	1
2	Bakgrund	2
2.1	Begrepp och definitioner	2
2.2	Religionskunskap i skolan	2
2.2.1	Lp094 och Lgr11	3
2.3	Tidigare forskning	3
3	Teoretiskt perspektiv	5
4	Metod	6
4.1	Metodologi	6
4.2	Urval	6
4.3	Genomförande	6
4.3.1	Datainsamling	7
4.3.2	Databearbetning	7
4.3.3	Tolkning av empiri	7
4.3.4	Etiska principer	8
5	Resultat	8
5.1	Empiri	8
5.1.1	Ökad förståelse av olika religioner	8
5.1.2	Svårigheter med ämnet religionskunskap	9
5.1.3	Skolverkets g Grundläggande värden	9
5.2	Tolkning av empiri	10
5.2.1	Icke-konfessionell?	10
5.2.2	Utmaningar	11
5.3	Resultatsammanfattning	11
6	Diskussion	12
6.1	Resultatdiskussion	12
6.1.1	Slutsats	13
6.2	Metoddiskussion	13
6.2.1	Pålitlighet och trovärdighet	14
6.3	Fortsatt forskning	15
	Referenslista	16
	Bilaga 1	18
	Bilaga 2	19
	Bilaga 3	20

1 Inledning

Undervisningen i grundskolan F-3 ska utgå från Skolverkets läroplan (2019) och i kursplanen anges ämnenas syfte, centrala innehåll och kunskapskrav. I detta arbete åsyftar läroplanen till Lgr11 när inte något annat nämns. Bland skolans ämnen finns religionskunskap, där syftet är att ge eleverna möjlighet att utveckla ”kunskaper om religioner och andra livsåskådningar i det egna samhället och på andra håll i världen” (Skolverket, 2019). Religionskunskap är ett av fyra områden inom de samhällsorienterade ämnena. Kursplanens syfte är i dessa ämnen uppdelade var för sig, medan det centrala innehållet är detsamma inom alla samhällsorienterade ämnen; historia, geografi, religion och samhällskunskap för årskurserna 1–3. Av totalt 25 mål i det centrala innehållet för årskurs 1–3, är tre mål direkt kopplade till religionskunskap: ”Kristendomens roll i skolan och på hemorten förr i tiden”, ”religioner och platser för religionsutövning i närområdet”, ”några högtider, symboler och berättelser inom kristendom, islam och judendom. Några berättelser från Bibeln och dess innebörd samt några av de vanligaste psalmerna” (Skolverket, 2019).

Lärare behöver förhålla sig till dessa mål när de planerar och genomför undervisningen inom religionskunskap. De behöver även ta hänsyn till värdegrunden och följande utdrag är av relevans till detta arbete:

Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell. Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet (Skolverket, 2019).

Läroplanen tydliggör vikten av att all undervisning ska vara icke-konfessionell. Det går dock att utläsa att kristendomen ges större utrymme i kursplanen än andra religioner. Berglund (2014) har noterat att läroplanen förmedlar en icke-konfessionell religionskunskapsundervisning och hon hänvisar till en studie av en tjeckisk doktorand där detta ifrågasätts, då präster från den svenska kyrkan bjöds in men inte representanter från andra religioner. Hon förklarar att Sverige är ett av få länder som har obligatorisk religionskunskapsundervisning som är icke-konfessionell. Inom Sverige ses religionskunskapsundervisningen som neutral och objektiv men utifrån ett yttre perspektiv kan det anses konfessionellt då läroplanen vilar på en kristen tradition (Berglund, 2014).

1.1 Problemområde, syfte och forskningsfrågor

Det kan eventuellt uppstå frågor från människor som är insatta i skolvärlden, varför undervisningen fokuserar mer på kristendomen än övriga religioner. I kursplanens centrala innehåll ges kristendomen mer utrymme, medan det i Skolverkets grundläggande värden (2019) står att undervisningen ska vara icke-konfessionell

Syftet med arbetet är att undersöka hur lärare ställer sig till, och utmanas av, kursplanens centrala innehåll och värdegrundens formulering om att skolan ska vara icke-konfessionell.

Forskningsfrågor:

1. Vilken uppfattning har F-3-lärare om begreppet ”icke-konfessionell” i religionsundervisning?
2. Vilka svårigheter och möjligheter upplever F-3-lärare av att planera och genomföra So-undervisningen med fokus på religion utifrån läroplanen?

2 Bakgrund

Detta kapitel inleds med ett avsnitt där begrepp och definitioner, vilka tas upp i detta arbete förklaras (2.1). I nästkommande underavsnitt redogörs religionsämnets syfte och centrala innehåll för årskurs 1–3 (2.2). Därefter presenteras och jämförs Lp094 och Lgr11 för att ge en förståelse av läroplanens utveckling gällande religionskunskap: (2.2.1). Till sist introduceras tidigare forskning inom ämnet (2.3).

2.1 Begrepp och definitioner

I detta avsnitt förklaras begrepp som tas upp i arbetet.

Icke-konfessionell i skolan innebär att all undervisning ska vara neutral och inte grundas på någon specifik religion.

Konfessionell betyder bekännelsetrogen, det vill säga att undervisningen är religionsbunden.

2.2 Religionskunskap i skolan

Det är lätt att föreställa sig att läroplanen först uppkom i samband med att folkskolan blev lagstadgad år 1842. Sanningen är att dagens läroplan sträcker sig betydligt längre bak i tiden än så (Wahlström, 2016). Redan vid antikens Grekland utvecklades en första ansats till vad som i dag är Skolverkets läroplan. Det som då ansågs vara viktig kunskap baserades på samhällets värderingar och bildade tillsammans ett socialt och historiskt sammanhang (Wahlström, 2016), vilket även är hur det ser ut i dag.

Från det att folkskolan blev lagstadgad år 1842 kom undervisningen att bygga på en kristen grund (Jonsson, 2016). Bibeln behandlades som en lärobok och elever behövde lära sig bibelspråk, psalmverser och textorden till lilla katekesen utantill. Luthers lilla katekes förklaras som en sammanfattande lärobok om kristendomen. I undervisningsplanen från 1919 kunde man se en tydlig konfessionell undervisning (Algotsson, 1975). Från 1962 och 1969 års läroplaner hade kristendomen en fortsatt särställning i skolan men var i en konstruktion att bli mer lik dagens läroplan, då kristendomskunskap övergick till religionskunskap år 1969. Det dröjde dock till 1994 års läroplan innan åtgärder sattes in och undervisningen skulle numera vara icke-konfessionell (Olivestam, 2006).

2.2.1 Lp094 och Lgr11

För att få en djupare förståelse av läroplanens utveckling, har vi i detta avsnitt jämfört den nuvarande läroplanen, Lgr11, med den tidigare, Lp094. Detta gjordes för att undersöka om, och i sådana fall vad, som har ändrats när det gäller So-undervisning med inriktning på religion. Det är av relevans för vårt arbete, då lärare vi har intervjuat tidigare har förhållit sig till Lp094.

Dagens lärare ska förhålla sig till Skolverkets läroplan (2019) från 2011, som har reviderats flertalet gånger sedan första upplagan. I läroplanens första kapitel, grundläggande värden, framkommer det att "undervisningen ska vara icke-konfessionell" (Skolverket, 2019). Läroplanen redovisar att de Abrahemitiska religionerna ska tas upp gällande bland annat högtider och heliga platser, men det är kristendomen som ges störst utrymme. Ett exempel på det är att eleverna ska lära sig Bibliska berättelser och vanliga psalmer inom kristendomen, men kursplanen saknar riktlinjer om att berättelser från islam och judendomen ska tas från Toran och Koranen.

Precis som lärare behöver förhålla sig till en läroplan i dag, var Lp094 (Skolverket, 2008) uppbyggd på liknande premisser. Undervisningen skulle även här vara icke-konfessionell och samhället var till stor del influerat av kristendomen, vilket även syns i Lp094. I Lp094 var ett av målen att eleverna skulle utveckla en förståelse av kristendomen och dess påverkan på det svenska samhället, medan de andra religionerna benämns som "etablerade religioner, andra livsåskådningar och nya religiösa rörelser och fenomen" (Skolverket, 2008).

Under målen i Lp094 står det att eleverna ska ges "kunskap om olika religioners påverkan på det svenska samhället" (Skolverket, 2008, s. 83). I Lgr11 står det istället att undervisningen ska utveckla en förståelse på hur "kristna traditioner har påverkat det svenska samhället och dess värderingar" (Skolverket, 2019), vilket utesluter vikten av övriga religioners påverkan. Skillnaden mellan dessa två stycken är att utdraget från Lp094 påvisar vad religionernas påverkan har på samhället i nutid, medan stycket från Lgr11 förklarar hur dåtidens kristna traditioner har påverkat samhället. En del från Lp094 som finns kvar i Lgr11 är Bibelns betydelse och påverkan i undervisningen.

2.3 Tidigare forskning

Både läroplanen och Skollagen tydliggör vikten av att all undervisning ska vara icke-konfessionell. Det går även att utläsa att kristendomen ges större utrymme i kursplanen än andra religioner. Berglund (2014) har noterat att läroplanen förmedlar en sak, men påvisar en annan. Det Berglund (2014) syftar på är att när en tjeckisk doktorand studerade den svenska religionskunskapsundervisningen, såg hon att elever i vissa skolor skulle lära sig psalmer och framföra kristna böner. Doktoranden såg även att det endast var präster från den svenska kyrkan som bjöds in för att prata om kristendomen, men representanter från andra religioner inte gavs samma möjlighet att prata om sin religion. Berglund (2014) förklarar att Sverige är ett av få länder som har obli-

gatorisk religionsundervisning som är icke-konfessionell. Inom Sverige ses religionskunskapsundervisningen som neutral och objektiv (Berglund, 2014) men utifrån ett yttre perspektiv kan det anses konfessionellt då läroplanen vilar på en kristen tradition, vilket framkommer i Skolverkets läroplan (2019). Det är svenska högtider till störst del tas upp i undervisningen, medan högtider från andra religioner inte ges samma utrymme. Den mest vanligt förekommande kalendern i Sverige vilar på en protestantiskt kristen grund, vilket av förklarliga skäl ger kristendomens högtider mer plats (Berglund, 2014).

I Jonssons (2016) doktorsavhandling förklarar hon att den svenska religionskunskapsundervisningens mål och syfte grundas på att alla ska bemötas med lika villkor oavsett bakgrund. Sveriges förhållningssätt till religionskunskapsundervisningen är unik om man jämför andra länders modeller för undervisning av religion och kristendomen. Jonsson (2016) hävdar att Sverige och Danmark är de länder i Europa som har kommit längst i övergången från en konfessionell till icke-konfessionell religionskunskapsundervisning. För att jämföra med ytterligare länder i Europa, har Frankrike ingen offentlig religionskunskapsundervisning och i Finland diskuteras endast den eller de religioner eleverna tillhör. Finns det elever som inte tillhör någon religion, har de elever rätt till etikundervisning och är därmed icke-konfessionell. När det kommer till länder likt Tyskland och Storbritannien finns det ingen offentlig religionskunskapsundervisning, utan är baserad på olika regioner i landet, det vill säga att varje enskild region beslutar huruvida undervisningen ska utformas (Jonsson, 2016).

Holmqvist Lidh (2016) lyfter att en icke-konfessionell religionskunskapsundervisning kan skapa hinder, om undervisningen kan vara icke-konfessionell, då elever kan uppleva svårigheter med att uppfatta emotionella och sociala delar av religion. Holmqvist Lidh (2016) skriver om en studie som har genomförts i en gymnasieklass. När religionskunskapsundervisningen genomfördes fick eleverna ge sin åsikt om vad som tagits upp. Författaren (2016) förklarar att eleverna har uppfattat religioner som negativt och att det kan ses odemokratiskt, då vissa religioner är begränsade i sitt sätt att leva. Holmqvist Lidh (2016) skriver i studien, som hon har genomfört, att elever har förklarat att undervisningen kan fortsatt vara icke-konfessionell genom studiebesök till religiösa platser och att representanter från olika religionsuppfattningar berättar om sin religion för eleverna, vilket har haft positiva effekter hos eleverna. Att gå från ett konfessionellt till ett icke-konfessionellt lärande i religionskunskapsundervisningen förklarar Holmqvist Lidh (2016) som en viktig del av historien och en bärande förklaring till sekulariseringsprocessen i Sverige.

Ett land som har en majoritet av konfessionella skolor är Irland. Rougier och Honohan (2014) skriver att 96% av skolorna i Irland är konfessionella men att befolkningen under 1970-talet blev mer förstående att barn med andra religiösa bakgrunder också ska accepteras. Författarna (2014) förklarar även att multireligiösa skolor i Irland inte undervisar i religionskunskap. Befolkningen är i dag mer mångkulturell, vilket författaren menar väcker frågor om huruvida skolor som är konfessionella är diskriminerande för elever med annan trosuppfattning än en katolsk sådan. Rougier och Honohan (2014) skriver hur elever som inte tillhör någon specifik religion kan bli tvingade att börja i

antingen en katolsk eller protestantisk skola på grund av brist av icke-konfessionella skolor, vilket föräldrar och vårdnadshavare kan uppleva som problematiskt för sina barn, då de inte är för religionskunskapsundervisning. Religionskunskapsundervisningen anses vara det viktigaste ämnet i den irländska läroplanen och det religiösa behöver enligt läroplanen ligga till grund för allt arbete inom skolan.

Det finns mycket forskning om religionskunskapsundervisning, både nationell och internationell. Utbudet har däremot varit begränsat till den forskning som detta arbete med fokus på den icke-konfessionella religionskunskapsundervisningen kräver.

3 Teoretiskt perspektiv

Lundgren (2017) skriver att Kant menar att filosofins första fråga är ”vad kan vi veta?”. Läroplansteorins grundläggande fråga är ”hur ska vi organisera vårt vetande – så att vi kan lära ut det?”. Läroplanen uppdateras i takt med samhällets förändring och läroplansteorin är, och kommer alltid vara, aktuell då den, precis som läroplanen, är i ständig utveckling (Lundgren, 2017).

Läroplansteorin är enligt Linde (2006) mer likt ett forskningsfält än en enstaka teori och handlar om läroplaner och undervisning. Som tidigare nämnt, hade kristendomen förr i tiden en mer central plats i samhället, vilket återspeglades i undervisningen, då läroplanen redan då byggde på samhällets uppfattning av vad som ansågs vara viktigt. Det finns tre arenor som används inom teorin, vilka påverkar förhållningssättet till läroplanen. De olika arenorna är; formulering, transformering och realisering. I formuleringsarenan är det utbildningspolitiken som styr urvalsprocessen, som i sin tur leder fram till styrdokumentet skolan behöver förhålla sig till. Transformering beskriver komplexiteten mellan verkligheten och de sociala, ekonomiska och kulturella faktorer som påverkar hur man tolkar idealen för den utvecklade läroplanen. Realiseringen innebär att lärare som arbetar på en skola håller i undervisning och andra pedagogiska aktiviteter i enlighet med läroplanens föreskrifter (Linde, 2006; Wahlström, 2016).

Lundgren (2017) menar att det går att besvara läroplansteorins grundläggande fråga ”hur ska vi organisera vårt vetande – så att vi kan lära ut det?” men personen i fråga behöver veta vad det är man vill få svar på och om det är värt att veta. Läroplanen grundar sig på dagens samhälle och det är därmed dagens samhälle som besitter svaret på vad som faktiskt är värt att veta. I detta skede är det formuleringsarenan som styr vilka samhälleliga värderingar, kunskaper och erfarenheter som ska organiseras i läroplanen, vilket är utbildningspolitikernas ansvar att undersöka (Wahlström, 2016). När samhället utvecklas, behöver även läroplanen göra detsamma. I det svenska samhället i början av 1900-talet, var det endast kristendomen som hade relevans och var viktig för samhället att ta del av (Algotsson, 1975). Med tanke på hur läroplanen (Skolverket, 2019) är utformad i dag är det istället viktigt att religion i helhet lärs ut, då samhället har utvecklats till ett mer mångkulturellt sådant jämfört med hur det tidigare såg ut.

Läroplansteorin var den mest lämpliga att utgå ifrån, då vi undersöker hur lärare transformerar och realiserar läroplanen till sin religionskunskapsundervisning. Detta på grund av att vi intervjuat fyra lågstadielärare och ställt frågor om hur de arbetar med religionskunskap utefter läroplanen.

4 Metod

Syftet med arbetet är att undersöka vad lärare har att säga om att undervisningen enligt läroplanen (2019) ska vara icke-konfessionell. Vi vill även ta reda på vilka svårigheter och möjligheter lärare uppfattar inom ämnet religionskunskap. I det första avsnittet presenteras val av metod till arbetet (4.1). Vidare redovisas urvalet av vårt arbete (4.2). Därefter förklaras genomförandet av den valda metoden (4.3). Till sist redogörs fyra underavsnitt där 4.3.1 datainsamling, 4.3.2, databearbetning, 4.3.3 tolkning av empiri och 4.3.4 etiska principer ingår.

4.1 Metodologi

Tivenius (2015) förklarar att både kvalitativ och kvantitativ metod är alternativ vid denna typ av forskningsstudie. Vi valde att utgå från en kvalitativ ansats med intervjuer som tillvägagångssätt för datainsamling, då vi fann denna metod mer lämplig på grund av det urval vi gjorde och de frågor vi ville få besvarade. Med en kvalitativ ansats ges forskare en möjlighet att få en fördjupad och ökad kunskap inom det valda ämnet. Det ges även tillfälle att ställa följdfrågor och skapa en diskussion med respondenten (Tivenius, 2015).

4.2 Urval

De fyra lågstadielärarna vi valde att intervjua ingår i ett bekvämlighetsurval och ett snöbollsurval (Denscombe, 2009). Vi har sedan tidigare kontakt med två skolor och de är därmed medvetna om att vi kan komma att behöva intervjua dem inför olika arbeten, vilket gör att det blev ett bekvämlighetsurval. Då vi behövde komma i kontakt med fler än två personer hörde vi av oss till lärare på de skolor intervjuerna skulle genomföras på, som i sin tur pratade med lämpliga kollegor som kunde tänka sig att ställa upp på intervjun. Denscombe (2009) förklarar att snöbollsurval innefattar att en person hänvisar till en annan, vilket var hur denna process gick till. De är alla behöriga lärare i åldrarna 24 till 60. Två av lärarna har arbetat inom skola i ett år, medan de andra två har 35 års erfarenhet av att arbeta inom skola. Båda skolorna är lokaliserade i en mellanstor stad i Mellansverige och ligger i segregerade områden.

4.3 Genomförande

I detta avsnitt presenteras tillvägagångssättet till vårt arbete i fyra underavsnitt, vilka är datainsamling (4.3.1), databearbetning (4.3.2), tolkning av empirin (4.3.3) och etiska principer (4.3.4).

4.3.1 Datainsamling

Vi genomförde kvalitativa intervjuer för datainsamling. Fyra lärare intervjuades individuellt vid fyra olika tillfällen. Varje intervju tog 20–30 minuter att genomföra. Samtliga lärare blev kontaktade via mejl och kontakten med de hölls därigenom. De fick flera förslag på dag och tid till att genomföra intervjuerna varpå lärarna återkom med en lämplig tid. I samband med bokning av tid för intervjuerna skickades ett missivbrev ut där information om vårt arbete och vilka rättigheter de hade både under intervjun och arbetets gång (se Bilaga 1). Innan intervjuerna ägde rum planerades intervjufrågor (se Bilaga 2) som vi ville få svar på och som besvarade våra forskningsfrågor. Innan intervjun skickades en förberedelse till respektive lärare som innefattade utdrag från läroplanen och information om vad intervjun handlade om (se Bilaga 3). Då vi är bekanta med samtliga lärare var det ingen formell presentation utan det blev mer ett lätt-samt samtal. För att kunna göra en transkription av intervjuerna bad vi om tillåtelse att spela in dem, vilket samtliga lärare godkände. Intervjutillfällena delades upp mellan oss där den ena förde samtalet och ställde frågorna, för att undvika förvirring hos läraren. Hade den andra några följdfrågor ställdes de. Intervjufrågorna (se Bilaga 2) som förbereddes var öppna för att vi ville ge dem möjlighet att tala fritt och inte känna sig begränsade. Efter att vi hade ställt våra frågor fick läraren möjlighet att tillägga om hen ansåg att något uteblivit eller om det fanns några andra funderingar (Denscombe, 2009).

4.3.2 Databearbetning

Efter varje intervju sammanfattade vi innehållet för att få en uppfattning om vad vi fått för material. När alla intervjuer var genomförda, påbörjades transkriberingsarbetet. När intervjuerna hade blivit nedskrivna i text, inledde vi fasen avkodning, vilket vi gjorde individuellt för att se om vi hade liknande uppfattning av det insamlade materialet. För att underlätta avkodningsarbetet, valde vi att utgå från ett avkodningsschema där vi placerade våra utsagor under kategorier och underkategorier. Vi läste vår transkribering grundligt och bildade utifrån de utsagorna. Totalt fick vi ut 128 utsagor. Därefter färgkodade vi de utsagor vi ansåg hörde samman och lät dem generera tre teman, vilka blev: *Ökad förståelse*, *Svårigheter* och *Grundläggande värden*.

4.3.3 Tolkning av empiri

Lärarnas utsagor kan kopplas till vald läroplansteori genom dess tre olika arenor; formulering, transformering och realisering (Linde, 2006). Lärare lägger inte in någon egen värdering eller åsikt när de undervisar i religion, vilket går hand i hand med det icke-konfessionella som läroplanen står för. Läroplansteorin bygger på Skolverkets läroplan, som i sin tur bygger på samhället, vilket resulterar i att lärare behöver vara anpassningsbara till förändringar, vilket läroplansteorin baseras på.

4.3.4 Etiska principer

Det finns fyra forskningsetiska principer, vilka är *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjande kravet* (Tivenius, 2015). Vid utskick av missivbrev uppfylldes informationskravet. Deltagarna av intervjun gav sitt samtycke både i samband vid bokning av intervju, men även i presentationen innan intervjun genomfördes och uppfyllde därmed samtyckeskravet. I missivbrevet framgick det att allt insamlat material hanteras enligt konfidentialitetskravet och raderas när arbetet är färdigt. Då informationen från intervjuerna endast kommer användas till detta arbete, är även nyttjandekravet uppfyllt.

5 Resultat

I detta kapitel behandlas tre avsnitt i följande ordning: Empiri, som består av fyra underavsnitt (5.1). Tolkning av empiri, här besvaras de två forskningsfrågorna till vårt arbete (5.2). Resultatsammanfattning, en sammanfattning av vårt resultat (5.3).

5.1 Empiri

I detta avsnitt presenteras empirin från intervjuerna i tre underavsnitt som benämns: *Ökad förståelse* (5.1.1), där möjligheter med religionskunskapsundervisning framförs. *Svårigheter* (5.1.2), sammanfattar vad lärare kan uppleva för hinder med religionskunskapsundervisning. *Grundläggande värden* (5.1.3), där begreppet icke-konfessionellt tas i beaktning.

5.1.1 Ökad förståelse

Ju högre heterogenitet det finns i samhället, desto mer acceptans behövs för att begripa att alla inte har samma bakgrund och kunskap om andras kulturer.

Öka förståelsen för varandras religioner eftersom Sverige i väldigt hög grad är ett mångkulturellt samhälle.

Sverige är öppet och omhändertagande mot de människor som tvingats fly eller av andra orsaker behöver tas ifrån sin trygghet.

Vi har många elever som har flytt till Sverige för att de inte fick utöva sin egen religion i sitt hemland.

Elever med annan religion än kristendom kan bli otåliga om deras religion inte kommer på tal i introduktionen av religionskunskapsundervisningen.

Jag har en elev som har ganska starka åsikter om religion. När vi introducerade kristendomen i undervisningen sa eleven ”när ska vi prata om islam? Ska vi inte prata om islam?”.

Lärare utgår från Skolverkets läroplan och nyttjar gärna material som kan underlätta planeringen av undervisningen för eleverna.

Vi har ett ganska fint material med tydliga bilder i vår So-bok. Boken tar upp olika nyckelbegrepp inom de fem största religionerna. Eleverna får läsa om de heliga byggnaderna, heliga skrifter och om rabbin, imam och präst. Bilderna ger en tydlighet i hur religionerna både har likheter och skillnader.

Förståelse av olika religioner har betydelse.

Jag tycker att det är bra att läroplanen lyfter fler religioner än endast kristendomen. Att eleverna ges kunskap om att det finns olika religioner och att det är valfritt att tro, eller inte tro, på vilken religion man vill. Grundtanken i Sverige är att alla människor får tycka, tänka och tro som man vill.

Religionskunskapsundervisningen innebär en möjlighet för att belysa många elevers olika religioner och icke-religioner. Genom att ge utrymme till olika religioner, ges samtidigt uppmaningar till en *Ökad förståelse* av människors lika värde.

5.1.2 Svårigheter

Religionskunskapsundervisningen kan vara komplex, speciellt i de yngre åldrarna.

En svårighet är att när man planerar undervisningen för religion tänker man att ”det här kommer eleverna förstå under en lektion, det räcker med en lektion”. Men i praktiken behöver jag oftast två lektionstillfällen för en planerad lektion, då jag märker att eleverna inte har förstått.

Svårigheter som uppstår i religionskunskapsundervisningen kan bero på att elever kommer från en bakgrund där de inte har pratat om andra religioner än de som utövas hemma.

När jag gick igenom kristendomen på djupet, så fanns det elever som inte kunde acceptera att jag som muslim stod där och pratade om en annan religion än den som jag utövar. Det var väldigt oacceptabelt för de eleverna.

Det är inte endast hos eleverna som förvirring och svårigheter kan uppstå runt religionsämnet. Även föräldrar och vårdnadshavare kan ha invändningar till varför religion ska undervisas i skolan.

Under alla dessa år som jag har arbetat som lärare har jag stött på enstaka föräldrar som inte tycker att vi ska ha religionsundervisning. Då får man tydligt förklara att vi inte försöker påverka barnen att tro eller tycka på någon speciell religion, utan vi vill att de ska veta vad de olika religionerna står för och känna till de.

Jag har upplevt att det finns vårdnadshavare som inte förstår det här med att vi ska vara icke-konfessionella.

Det kan vara en svårighet att förklara varför vi lär ut om religion för vissa föräldrar.

Svårigheter med ämnet religionskunskap var inte många och de få hinder lärare upplevde med detta bestod främst av faktorer utanför klassrummet.

5.1.3 Grundläggande värden

Det är inte lärarens uppgift att avgöra vad eleven ska tycka, tänka och tro om religioner, utan undervisningen ska hållas neutral och icke-konfessionell.

Jag som lärare ska vara icke-konfessionell. Jag får inte packa på barnen några åsikter, utan vi ska vara ganska åsiktslösa.

Jag tycker det är jätteviktigt att undervisningen ska vara icke-konfessionell och att vi verkligen håller på det.

Jag tycker att undervisningen ska vara icke-konfessionell. Jag som lärare kan inte avgöra vad som är rätt och fel när det kommer till religion.

Alla människors lika värde ska förmedlas av skolan.

Det finns inte något rätt eller fel. Det finns ingen sanning att en religion är mer värd eller har mer rätt än någon annan.

Följande utsaga ger en inblick i hur en lärare anser att man bör förhålla sig till religionskunskapsundervisning:

Att vara en god medmänniska resulterar i en positiv påverkan. Vilken religion man ska tro på är däremot inget vi ska påverka. Därför är det viktigt att jag som lärare håller mig så neutral som möjligt för att mina elever inte ska bli färgade av mina tankar och åsikter.

”Icke-konfessionell” är ett välbekant begrepp. Att vara icke-konfessionell i undervisningen, är lika naturligt som läroplanen presenterar det under *Grundläggande värden*.

5.2 Tolkning av empiri

De tre teman som redogjorts i tidigare avsnitt baserades på de utsagor som gavs under intervjuerna. Dessa är *Ökad förståelse*, *Svårigheter* och *Grundläggande värden*.

5.2.1 Icke-konfessionell?

Den första forskningsfrågan att bli besvarad är följande: *Vilken uppfattning har F-3-lärare om begreppet ”icke-konfessionellt” i religionskunskapsundervisning?* Lärare utgår från Skolverkets läroplan när religionsundervisning planeras och genomförs, vilket kan kopplas samman med läroplansteorin då den ger en övergripande bild av hur realiseringsprocessen kan gå till. Läroplanen är uppbyggd på en kristen tradition, men undervisningen ska hållas icke-konfessionell. Att förhålla sig till en icke-konfessionell undervisning är rimligt då läroplansteorin grundas på dagens läroplan som formar sig efter det svenska samhället. Sverige, som tidigare nämnt, bygger på en kristen tradition och man kan utefter det ställa sig frågan om undervisningen verkligen är icke-konfessionell. För lärare är det naturligt att kristendomen ges mer utrymme i läroplanen på grund av Sveriges historia som kristet land, men att det fortfarande är möjligt att undervisa på ett konfessionslöst vis. Genom att undervisningen ska vara icke-konfessionell, ges möjlighet till inkludering av flera religioner och trosuppfattningar. Ser man på hur religionskunskapsundervisningen var för ungefär 100 år sedan, när det även hette kristendomsundervisning, gavs det inte utrymme till att ge kunskap om övriga religioner i världen, då kristendomen var det som dominerade i Sverige. I dagens läroplan framkommer det att ingen får bli diskriminerad på grund av dennes religion, etnicitet eller bakgrund, vilket tidigare inte var ett krav. Genom att det i dag är ett krav att

undervisningen ska vara icke-konfessionell och att fler religioner än endast kristendomen ska läras ut, blir undervisningen automatiskt inkluderande för majoriteten av eleverna. Syftet med läroplansteorin är att få kunskap om vad läroplanen ska stå för och vad som ska undervisas i skolan, vilket utbildningspolitikerna gör via formuleringsarenan.

5.2.2 Utmaningar

Lärare att det finns svårigheter och möjligheter med att undervisa i religionskunskap, vilket leder oss in på den andra forskningsfrågan som lyder: *Vilka svårigheter och möjligheter upplever F-3-lärare av att planera och genomföra So-undervisningen med fokus på religion utifrån läroplanen?*

Att undervisa i religionskunskap kan enligt lärare vara en utmaning när elever som utövar en religion inte vill engagera sig när övriga religioner kommer på tal. Den tredje utsagan som togs upp i 5.1.1

Jag har en elev som har ganska starka åsikter om religion. När vi introducerade kristendomen i undervisningen sa eleven ”när ska vi prata om islam? Ska vi inte prata om islam?”.

visar att religionskunskapsundervisning kan vara utmanande. Lärare förklarade även att religionskunskapsundervisningen bidrog till att skapa en förståelse till varandra och andras religioner, trosuppfattningar och icke-religioner, vilket ses som en möjlighet.

För att kunna planera undervisningen behöver lärare transformera läroplanens innehåll. Vidare realiserar detta genom den praktiska undervisningen i klassrummet (Wahlström, 2016). Att ge en ökad förståelse för andras religioner, menar lärare är en möjlighet för elevers lärande och utveckling i religionskunskapsundervisningen, men även i dess utveckling att formas till en demokratisk medborgare. Lärare är överens om att föräldrar och vårdnadshavare kan vara en bidragande faktor till att religionskunskapsundervisningen kan vara svårhanterlig. Detta på grund av att de kan ha åsikter om att vissa religioner inte bör undervisas och andra som tycker att religionskunskapsundervisningen i helhet är irrelevant. Lärare förtydligar att trots att föräldrar och vårdnadshavare till en början kan ha en negativ inställning till religion, är de flesta förstående efter att lärare har förklarat syftet och vikten med att eleverna ska lära sig om olika religioner. Med tanke på hur det svenska samhället ser ut i dag med dess mångkulturalitet vore det märkligt om läroplansteorin och Skolverkets läroplan inte skulle uppdateras efter samhället, vilket är dess syfte.

5.3 Resultatsammanfattning

Ur det insamlade materialet framträdde tre olika teman: *Ökad förståelse*, *Svårigheter* och *Grundläggande värden*, vilket alla har en koppling till begreppet icke-konfessionell.

Av det första temat, *Ökad förståelse*, ges en inblick i vilka möjligheter religionskunskapsundervisningen bidrar med, då elever utvecklar förståelse och acceptans gentemot sina medmänniskor.

Svårigheter är främst att skapa en förståelse för föräldrar, vårdnadshavare och elever som är negativt inställda till religioner i helhet eller någon specifik. Religionskunskapsämnet finns inte till för att påverka någons tro eller icke-tro, utan för att bidra till kunskap för att skapa en förståelse för andra.

Slutligen diskuteras *Grundläggande värden* där fokus riktas mot att undervisningen ska vara icke-konfessionell. Likt tidigare förklarar tema, ska lärare inte påverka elever att tycka eller tro åt någon specifik riktning, utan vara konfessionslösa och vara neutral till sitt eventuella tyckande och tänkande.

Samtliga teman har en gemensam nämnare, vilket är sammankopplingen till läroplansteorin. Det som varit genomgående i arbetet är sambandet mellan samhället och till läroplanen.

6 Diskussion

I detta kapitel kommer följande avsnitt och underavsnitt behandlas: en resultatdiskussion där resultatet av detta arbete kommer diskuteras i linje med det teoretiska perspektivet som presenterats i **kapitel 2 Bakgrund**. Diskussionen leder fram till en slutsats. Vald metod diskuteras i nästkommande avsnitt och därefter redogörs arbetets pålitlighet och trovärdighet. Avslutningsvis presenteras fortsatt forskning.

6.1 Resultatdiskussion

I Skolverkets läroplan (2019) framkommer det under ”grundläggande värden” att undervisningen ska vara icke-konfessionell, vilket lärare enligt lag ska förhålla sig till. Att inte lägga in några egna värderingar tycks inte vara några svårigheter hos dem och många ger lika mycket utrymme till de fem största religionerna, det vill säga, kristendom, islam, judendom, hinduism och buddism, trots att kursplanen inte kräver detta. För att inte exkludera någon elev som eventuellt utövar en religion, presenterar lärare de fem religionerna även om kristendomen ges mest utrymme. Lärare realiserar undervisningen i enlighet med Skolverkets läroplan (2019) men det är främst materialet i So-boken som används.

Det visade sig att de svårigheter lärare upplever med religionskunskapsundervisning ofta är kopplade till föräldrar och vårdnadshavare. Föräldrar kunde i extremfall vara negativt inställda till religionskunskap, både att det inte borde undervisas överhuvudtaget eller att det var oväsentligt att lära sig om religioner elever inte utövar.

Lärare upplever att undervisningen ska vara icke-konfessionell och ser inga hinder med det. Däremot kan svårigheter uppstå vid planering och genomförande av relig-

ionskunskapsundervisning av anledningar som är kopplade till vårdnadshavare, föräldrar och elever, då de kan framföra negativa åsikter om ämnet. Enligt lärare finns det dock fler möjligheter än svårigheter med religionskunskapsundervisning, vilket de bland annat nämner som ökad förståelse för andra och de upplever att tillgängligt material är hjälpsamt för en fortsatt god undervisning.

I teoriavsnittet presenterades tre arenor inom läroplansteorin, vilka är; formulering, transformering och realisering. Genom att förhålla sig till Skolverkets styrdokument, förhåller lärare sig till transformering- och realiseringsarenan (Linde, 2006). De förhåller sig till transformeringsarenan genom att analysera läroplanens utformning och innehåll, vilket lärare planerar sin undervisning utefter. Realiseringen sker sedan i klassrummet, då de praktiskt genomför planeringen. Då det är politikerna som avgör vad som ska ges plats i läroplanen och inte, kan det finnas utdrag från läroplanen som inte är realiseringsbara, vilket kan orsaka svårigheter av planering och undervisning i religionskunskap. Det hade känts logiskt om lärare hade fått vara med i formuleringsprocessen av läroplanens innehåll, då det är de som är huvudaktörer i skolan och därmed har kunskap om vad som är relevant och inte i en läroplan. Med det sagt är det inte möjligt att synliggöra alla lärares åsikter om vad som bör finnas i en läroplan, men det hade eventuellt underlättat att yrkeskompetenta lärare hade fått ge en input.

6.1.1 Slutsats

Genom läroplansteorins tre arenor, transformerar och realiserar lärare läroplanens innehåll. Läroplanen ska följas men hur lärare väljer att realisera den varierar. En icke-konfessionell undervisning visar sig vara en grundläggande faktor för att den ska vara så rättvis och inkluderande som möjligt. Trots att svårigheter kan uppstå vid religionskunskapsundervisning, är möjligheterna fler och det går ofta att vända de få svårigheter som finns till något positivt.

6.2 Metoddiskussion

Innan arbetet startade diskuterades vilka för- och nackdelar det fanns med att utföra en kvalitativ respektive en kvantitativ metod. Den mest lämpliga metoden för detta arbete ansågs vara den kvalitativa. Då vi sedan tidigare har haft kontakt med lärare på de två valda skolorna underlättades urvalet av vilka som skulle intervjuas. Det blev således snöbolls- och bekvämlighetsurval till detta arbete.

Vi är medvetna om att bekvämlighetsurval inte är det mest lämpliga ur ett vetenskapligt perspektiv. Däremot ville vi med vårt arbete undersöka lärares uppfattning av begreppet "icke-konfessionell" och vad lärare upplever för svårigheter och möjligheter med planering och genomförande av religionskunskapsundervisning i förhållande till Skolverkets läroplan (2019). Utfallet rörande fråga två om lärares möjligheter och svårigheter med att planera och undervisa religionskunskapsundervisning hade kunnat se annorlunda ut om annat urval togs i beaktning. Däremot ansåg vi att första frågan hade

haft likvärdigt utfall oberoende på urval och därmed inte behövde ha någon större betydelse då lärare i Sverige ska följa samma läroplan som innefattar en icke-konfessionell undervisning.

6.2.1 Pålitlighet och trovärdighet

Arbetet tar stöd i metodologikapitlet. Intervjufrågorna har omsorgsfullt valts ut för att kunna få forskningsfrågorna besvarade. Båda forskningsfrågorna har blivit besvarade men som tidigare nämnt hade utfallet kunnat sett annorlunda ut beroende på urvalet. Vi anser dock att arbetet är pålitligt och trovärdigt då vi i våra forskningsfrågor varit tydliga med vårt urval och vad vi vill få svar på.

På grund av bristande kunskap om teoretiska perspektiv, valde vi att snabbt läsa på om läroplansteorin, då vi vid första anblick ansåg att denna kunde vara lämplig för vårt arbete. Av det vi läst och fått med i detta arbete, står vi fast vid att perspektivet är lämpligt. Däremot, på grund av bristande kunskap, är det inte omöjligt att det finns ett mer korrekt perspektiv som hade stärkt vårt arbete ytterligare.

Reflexivitet

Arbetet har inte bjudit på mycket överraskningar, vilket vi redan från en början var inställda på. Intervjufrågorna som ställdes inser vi i efterhand inte var öppna på det sätt att det fanns utrymme till olika åsikter, då första forskningsfrågan handlade om lärares uppfattning av icke-konfessionell religionskunskapsundervisning. Antingen är lärare hängiven till läroplanen eller så följs den inte korrekt och därmed inte är icke-konfessionell. I denna fråga fanns det blott två svar, där endast det ena är det ”korrekta”. Här ställer vi oss frågan om den var formulerad på ett helt korrekt vis med tanke på att vi från början redan hade ett svar i tanken, bara att det ännu inte var konstaterat från lärare. Kanske hade utfallet av forskningsfrågan sett annorlunda ut om vi ställt den på följande sätt istället: hur håller du religionskunskapsundervisningen neutral? Genom att ställa frågan på detta sätt, kan lärare ha varit mer varierade i sina svar och därmed gett oss mer utrymme till fylligare diskussioner.

Vi känner även att mycket fokus låg på begreppet ”icke-konfessionell”, vilket begränsade arbetet och den tidigare forskning vi kunde använda oss av. Kanske hade det varit mer givande att utgå från en generell frågeställning om religionskunskapsundervisning i sin helhet än att fastna vid enstaka ord. Vår andra frågeställning gav ett mer varierat innehåll och hade fortsatt vara varierande om urvalet varit bredare eller genomförts på andra skolor med andra lärare, medan den första frågan hade varit detsamma, om de följt läroplanen. Trots att vi ifrågasatt oss själva och de valda forskningsfrågorna, är vi nöjda med att ha kommit fram till en slutprodukt som är hållbar.

Sanningskriterier

Tivenius (2015) beskriver tre sanningskriterier som behöver uppnås i ett forskningsarbete, vilka är *rimlighetskriteriet*, *koherensskriteriet* och *korrespondensskriteriet*. *Rim-*

lighetskriteriet uppnås genom att ett resultat presenteras som är rimligt till detta arbete. Arbetet har genomgående en röd tråd och är uppbyggd på ett tydligt sätt, vilket uppfyller *koherenskriteriet*. Resultatet är presenterat på samma allmänna abstraktionsnivå som bakgrundslitteraturen vilket gör att *korrespondenskriteriet* uppfylls.

6.3 Fortsatt forskning

Som vi nämnde i avsnittet *reflexivitet*, kan vi i efterhand önska att forskningsfrågorna hade formulerats på annat vis. En av frågorna hade exempelvis kunnat formulerats på följande sätt: hur håller du religionskunskapsundervisningen neutral? Det hade därmed varit intressant att finjustera både forskningsfrågor och intervjufrågor för att få ett bredare resultat och utvidga diskussionsmöjligheterna.

Referenslista

- Algotsson, K. G. (1975). *Från Katekestvång till religionsfrihet. Debatten om religionsundervisningen i skolan under 1900-talet*. Uppsala: Rabén och Sjögren.
- Berglund, J. (2014). Swedish religion education: objective but marinated in Lutheran Protestantism?. *Temenos – Nordic Journal of Comperative Religion*, 49(2), 165–184. DOI <https://doi.org/10.33356/temenos.9545>
- Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Holmqvist, Lidh, C. (2016). Representera och bli representerad – Elever med religiös positionering talar om skolans religionskunskapsundervisning (Licentiatuppsats, Karlstad universitet). Nerladdad från <http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1038308/FULLTEXT01.pdf>
- Jonsson, L. (2016). *Mellan tradition och förnyelse – utmaningar i religionsläraryppdraget* (Doktorsavhandling, Mälardalens högskola). Nerladdad från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1033199/FULLTEXT01.pdf>
- Linde, G. (2006). *Det ska ni veta! En introduktion till läroplansteorin*. Lund: Studentlitteratur.
- Lundgren, U. P. (2017). Läroplansteori och didaktik – framväxten av två centrala områden. I U. P. Lundgren, R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning: Grundbok för lärare* (s. 265–270). Stockholm: Natur & Kultur.
- Olivestam, C. E. (2006). *Religionsdidaktik – om teori, perspektiv och praktik i religionsundervisningen*. Stockholm: Liber.
- Rougier, N. & Honohan, I. (2014). Religion and education in Ireland: growing diversity – or losing faith in the system?. *Comparative Education*, 51(1), 71-86. DOI <https://doi-org.ep.bib.mdh.se/10.1080/03050068.2014.935578>

Skolverket (2008). *Grundskolan – kursplaner och betygskriterier*. Nedladdad 2021-05-03, från https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a653dcc/1553957116988/pdf745.pdf?fbclid=IwAR1kWkk4Vy2eW1zBN3gaEc_NQKWkfol4Up3LxRbLJo3Z-ymcOI7iNpFhBMM

Skolverket (2019). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, lgr11*. Nedladdad 2021-05-03, från <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>

Tivenius, O. (2015). *Uppsatsens inre liv*. Lund: Studentlitteratur.

Wahlström, N. (2016). *Läroplansteori och didaktik*. Malmö: Gleerups.

Bilaga 1

Information om självständigt arbete rörande religionsundervisning i skolans yngre år.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Hej!

Vi Rebecca och Johanna, går sjätte terminen på grundlärarprogrammet och vi ska tillsammans skriva ett självständigt arbete inom ett av de samhällsorienterade ämnena.

Syftet med denna uppsats är att belysa lärares uppfattning om undervisning i So-ämnen, med inriktning på religion. Vi vill undersöka yrkesutövande lärares åsikter om religionsundervisningens betydelse och hur de resonerar när religioner ska tas upp i undervisningen. Studien kommer vara kvalitativ där vi samlar in vårt material med hjälp av digitala intervjuer av fyra till fem lärare som arbetar inom årskurserna F-3.

Du får detta informationsbrev för att vi önskar att få genomföra en intervju med dig. Vi kommer ställa frågor rörande dina tankar om religionsundervisning och intervjun förväntas ta ca 30 minuter. Informationen vi samlar in är endast tillgängliga för oss (Rebecca och Johanna) och vår handledare i detta arbete som är vår kontaktperson. All information som du har gett oss under arbetets gång, dvs både via mejlkontakt och genom intervjun, kommer att raderas i sin helhet och därefter inte finnas tillgängligt för någon.

Ditt deltagande i undersökningen är helt frivillig. Du har rätten att när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering och utan några negativa konsekvenser för dig.

Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen DiVA.

Tack på förhand! Nedan finner ni kontaktuppgifter till oss studenter och vår handledare.

Bilaga 2

1. Hur planerar och genomför du SO-undervisningen med fokus på religion utifrån läroplanen?
 - a. Vad ser du för svårigheter och möjligheter med det?
2. Hur ser du på att undervisningen ska vara "icke-konfessionell"?
3. Hur ser du på att kristendomen har en större plats i läroplanen än övriga religioner?
 - a. Ger du lika mycket utrymme till Islam och Judendomen trots att läroplanen inte säger det?
 - b. Varför/varför inte?
4. Om du fick möjlighet att göra om läroplanen för SO-undervisningen i religion, hur hade du gjort då?
 - a. Hade du lagt till något du saknar eller tagit bort något som du tycker är irrelevant för undervisningen?
5. Är det något du vill tillägga eller några tankar som dök upp i förberedelsen?

Bilaga 3

Nedan har vi bifogat tre utdrag från Läroplanen som vi vill att du kollar igenom och reflekterar över till vår intervju. Vad är dina tankar när du läser utdragen?

Utdrag från läroplanen:

“Undervisningen i skolan ska vara icke-konfessionell. Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet”.

“Kristendomens roll i skolan och på hemorten förr i tiden”

“Några berättelser ur Bibeln och deras innebörd samt några av de vanligaste psalmerna”

Reflektera över:

- Din egen So-undervisning med inriktning på religion
- Att kristendomen har större plats i Skolverkets läroplan än övriga religioner
- Planering av So-undervisning (religion)
- Reflektera över begreppet “icke-konfessionell” och vad det har för roll eller inte roll i din So-undervisning